
A N N A L E S
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XLVIII, 4

SECTIO H

2014

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Katedra Finansów

KATARZYNA MIKOŁAJCZYK

*Wpływ procesu delewarowania na sektor bankowy
w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*

The impact of deleveraging on Central and East European banking sector

Słowa kluczowe: Europa Środkowo-Wschodnia, sektor bankowy, kredyt, delewarowanie

Keywords: Central and Eastern Europe, banking sector, loans, deleveraging

Wstęp

Cechą wyróżniającą sektor bankowy w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (ESW) jest bardzo wysoki udział kapitału zagranicznego w jego strukturze własnościowej, będący efektem przemian ustrojowych, jakie miały miejsce w tym rejonie Europy po 1989 roku. Większość lokalnych banków jest kontrolowanych przez zachodnioeuropejskie grupy bankowe, stanowiąc ich spółki córki lub, rzadziej, oddziały. Wsparcie kapitału zagranicznego miało istotne znaczenie na etapie odbudowywania systemu bankowego po długoletnim okresie braku prawidłowo funkcjonującego rynku finansowego, jednak zbyt silne uzależnienie od właścicieli zagranicznych rodzi także zagrożenie podatności rodzimych banków na negatywne zjawiska zachodzące w macierzystych krajach właścicieli [Ongena *et al.*, 2013]. Ostatni kryzys finansowy ujawnił słabość zachodnioeuropejskich grup bankowych polegającą na utrzymywaniu zbyt niskich kapitałów własnych w stosunku do skali i charakteru prowadzonej działalności, w wyniku czego organy nadzoru zaostryżyły wymogi kapitałowe, doprowadzając do rozpoczęcia procesu określanego mianem delewarowania (ang. *deleveraging*).

Celem niniejszego artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu region Europy Środkowo-Wschodniej odczuł problemy zachodnioeuropejskich banków związane z procesem delewarowania w okresie pokryzysowym. W tym celu przeanalizowano dane dotyczące skali i metod delewarowania w okresie 2008–2013. Szczególną uwagę poświęcono sześciu dużym zachodnioeuropejskim grupom bankowym, najsilniej zaangażowanym w regionie ESW pod względem wartości inwestycji i dywersyfikacji geograficznej.

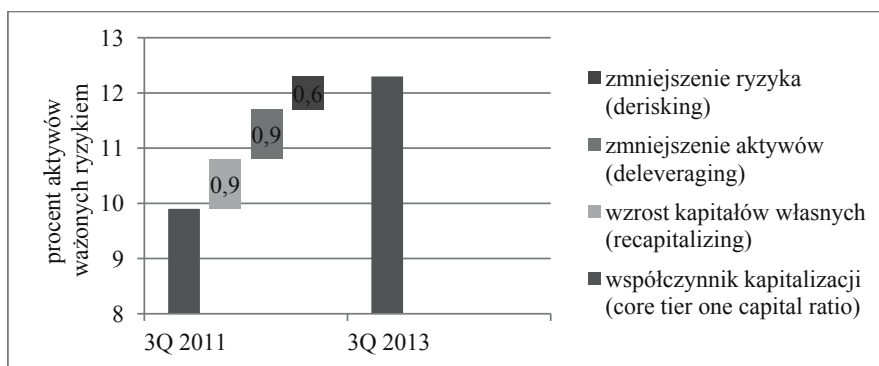
Artykuł składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym z nich opisano proces delewarowania banków, w drugim skoncentrowano się na wynikających z niego zagrożeniach dla krajów ESW, a w trzecim przeanalizowano jednostkowe dane banków z ESW należących do sześciu zachodnioeuropejskich grup bankowych. Wnioski podsumowujące sformułowano w zakończeniu.

1. Proces delewarowania banków w okresie pokryzysowym

Dźwignia finansowa jest narzędziem stosowanym przez większość przedsiębiorstw w celu zwiększenia rentowności kapitałów własnych. Szczególną rolę odgrywa w przypadku instytucji finansowych, których podstawowe zadanie stanowi zarządzanie kapitałem powierzonym im przez klientów. Kryzys finansowy przypominał jednak o elementarnej prawidłowości, zgodnie z którą dźwignia finansowa jest także źródłem podwyższonego ryzyka w przypadku niekorzystnych warunków zewnętrznych. Odczuły to bardzo wyraźnie międzynarodowe grupy bankowe, które w okresie przedkryzysowym znacznie szybciej zwiększały aktywa niż kapitały własne, doprowadzając w efekcie do zbyt niskiego poziomu posiadanych kapitałów podstawowych w relacji do aktywów. Szczególnie w przypadku zachodnioeuropejskich banków wskaźnik relacji kapitałów Tier 1 do aktywów (CAR – *Capital Asset Ratio*) znajdował się na wyjątkowo niskim poziomie: w 2010 roku średnia dla największych banków Europy Zachodniej wynosiła 4,19%, podczas gdy w Ameryce Północnej 7,20%, a w ESW 11,23% [*Top 1000 World Banks*, 2011].

Pojęcie delewarowania nie jest nowe, ale w okresie pokryzysowym, w kontekście zmian regulacyjnych w sektorze bankowym, nabrało szczególnego znaczenia. Banki, starając się sprostać zaostrożonym wymogom kapitałowym, mogą zwiększać kapitały własne, reinwestując bieżące zyski i dokonując nowych emisji akcji (*recapitalizing*), zmniejszać aktywa (*deleveraging*) albo wreszcie zmieniać profil swojej działalności, by zwiększyć udział aktywów, z którymi związane są niższe wagi ryzyka (*derisking*). Wybór przez bank sposobu optymalizacji relacji pomiędzy kapitałem własnym i aktywami ważonymi ryzykiem jest silnie uzależniony od czynników indywidualnych, jednak można w tym obszarze zaobserwować pewne prawidłowości [Kok, Schepens, 2013]. W sytuacji nadmiernej kapitalizacji banki z reguły zmieniają strukturę aktywów lub dokonują nowych inwestycji. W przypadku niedokapitalizowania w okresie przedkryzysowym banki zwykle podnosiły poziom kapitałów, głównie ograniczając

wypłaty dywidend, jednakże po 2008 roku coraz częściej podniesieniu kapitałów towarzyszy decyzja o obniżeniu poziomu ryzyka i redukcji wartości aktywów (rysunek 1). Banki w pierwszej fazie kryzysu starały się przede wszystkim pozyskać nowe kapitały: w okresie 2008–2012 ich kapitały własne wzrosły o 35% (banki strefy euro wyemitowały akcje o łącznej wartości ponad 133 mld euro), podczas gdy wartość aktywów pozostała w 2012 roku na poziomie zbliżonym do tego z końca roku 2008. Jednak trudności z uplasowaniem kolejnych emisji spowodowały w połowie 2012 roku zmianę tych tendencji i w okresie tylko 9 miesięcy (do marca 2013 roku) aktywa banków strefy euro skurczyły się o około 1,3 bln euro (–3,8%) [ECB, 2013].

Rysunek 1. Zmiany w poziomie kapitalizacji dużych banków strefy euro w okresie 3Q 2011–3Q 2013

Źródło: [IMF, 2014].

Trend ten z czasem nasilił się: duże banki strefy euro (próba 58 banków) w okresie 2 lat (3Q 2011–3Q 2013) obniżyły wartość aktywów o ponad 2,4 bln EUR [IMF, 2014]. Systematyczny spadek wartości sumy bilansowej banków strefy euro, który rozpoczął się w maju 2012 roku, spowodował do końca 2013 roku jej obniżenie o 11%. Najsilniejsza redukcja aktywów bankowych miała miejsce w krajach, które najbardziej ucierpiały na kryzysie (Grecja, Irlandia, Hiszpania, Portugalia, Włochy), jednak, choć w mniejszym stopniu, miała też miejsce w pozostałych krajach Europy, szczególnie tych spoza strefy euro.

Termin „delewarowanie” jest zatem rozumiany nie tyle jako ogólny proces obniżania dźwigni finansowej, ale zmniejszania aktywów poprzez sprzedaż spółek zależnych lub wybranych linii biznesowych albo ograniczanie działalności kredytowej. Delewarowanie, w przeciwieństwie do dwóch pozostałych sposobów zwiększania wskaźnika kapitałów własnych, stanowi zatem potencjalne zagrożenie dla gospodarki, wynikające z gwałtownej wyprzedaży aktywów (szczególnie jeżeli dotyczy to kilku banków równocześnie), a także z redukcji podaży kredytów bankowych, jeżeli ich poziom okaże się zbyt niski wobec potrzeb sektora niefinansowego, zwłaszcza podmiotów gospodarczych. Delewarowanie jest też niebezpiecznym kanałem rozprzestrzeniania

się problemów finansowych od międzynarodowych grup bankowych do zależnych od nich spółek w krajach goszczących [Tessel, 2010].

2. Zagrożenia dla krajów ESW wynikające z procesu delewarowania

W wielu raportach analizujących zagrożenia związane z procesem delewarowania wskazywano region ESW jako najbardziej zagrożony jego negatywnymi skutkami [np. IMF, 2012; ECB, 2012]. W sytuacji konieczności ograniczenia aktywów bardziej prawdopodobne jest bowiem, że banki zagraniczne będą skłonne podtrzymać kredytowanie sektora prywatnego na rynku macierzystym (także pod presją krajowych regulatorów i opinii publicznej) niż na rynkach zewnętrznych (*home bias*). Dodatkowo należy uwzględnić fakt, że model bardzo dynamicznego rozwoju kredytów w niektórych krajach ESW zbyt mocno opierał się na finansowaniu ich z kapitałami dostarczanych przez spółkę matkę, przy niewystarczającej bazie lokalnych depozytów [Barba Navaretti *et al.*, 2010]. Pokryzysowe zmiany w modelu finansowania banków w znacznie większym stopniu uzależniają możliwości wzrostu akcji kredytowej od pozyskania nowych depozytów.

Świadomość zagrożenia sektora finansowego w krajach ESW w sytuacji wycofania wsparcia kapitałowego przez europejskie grupy bankowe stanowiła przyczynę powołania do życia Inicjatywy Wiedeńskiej, prywatno-publicznego forum powstałego na przełomie lat 2008 i 2009, które zaowocowało podtrzymaniem zaangażowania zachodnioeuropejskich banków w regionie ESW, przy wsparciu różnych międzynarodowych instytucji finansowych [De Haas *et al.*, 2012]. Jednak z czasem większość dużych grup bankowych dokonywała korekt długoterminnych planów strategicznych, formułując jako nowy cel redukcję (mniejszą lub większą) swoich ekspozycji w ESW. W przypadku banków, które ze względu na trudności finansowe zmuszone były ubiegać się o pomoc publiczną, ograniczenie zaangażowania w tym regionie było często warunkiem jej otrzymania. Międzynarodowy Fundusz Walutowy, zestawiając plany biznesowe największych europejskich banków, spośród 13 instytucji zaangażowanych w ESW wskazał tylko jeden bank, Unicredit, który oficjalnie ogłosił, że nie będzie redukował swoich inwestycji w tym regionie [IMF, 2012]. Rzeczywiście, pierwsza fala delewarowania, która przypadła na lata 2008–2010, spowodowała spadek ekspozycji banków raportujących do BIS wobec ESW (bez Rosji i Turcji; wszystkie sektory, nie tylko banki) o ok. 60 mld USD (3,5% PKB z roku 2013), podczas gdy druga fala, w okresie 2011–2013 – o kolejne 114 mld USD (6,6% PKB z roku 2013) [Vienna Initiative, 2014]. Druga Inicjatywa Wiedeńska, powołana w 2012 roku, nie zakładała już podtrzymania zaangażowania kapitałowego banków zachodnioeuropejskich w ESW, a jedynie zapobiegnięcie zbyt szybkiemu, chaotycznemu i nieuporządkowanemu ich wycofywaniu się.

Rynek bankowy ESW jest silnie uzależniony od decyzji strategicznych właścicieli banków, a skutki tych decyzji, ze względu na dużą dysproporcję wielkości sektora

bankowego w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej, mogą być bardzo dotkliwe. W ESW w większości krajów kapitał zagraniczny kontroluje bowiem ponad 70% aktywów krajowych banków, podczas gdy aktywa sektora bankowego całego rejonu ESW (bez Rosji) to niewiele ponad 1 bln EUR, czyli równowartość aktywów tylko jednego z największych banków strefy euro. Dlatego nawet niewielkie redukcje – z punktu widzenia banku dominującego – mogą mieć duże znaczenie dla kraju goszczącego.

Jednak niekorzystne dla obszaru ESW symulacje i prognozy, wskazujące ten rejon jako najbardziej zagrożony skutkami delewarowania, nie spełniły się, a banki strefy euro w znacznie większym stopniu zredukowały swoje aktywa w krajach wysoko rozwiniętych. W okresie 2007–2012 cztery duże zachodnioeuropejskie banki zmniejszyły swoje aktywa w USA łącznie o 400–500 mld USD (równowartość niemal 50% aktywów sektora bankowego w całym regionie ESW, bez Rosji), a redukcja aktywów banków strefy euro w dwóch krajach doświadczających szczególnych trudności, We Włoszech i w Hiszpanii, wyniosła od 2008 roku w okresie zaledwie dwóch lat ok 1,2 bln USD, co stanowiło 35% PKB tych krajów. Skala delewarowania banków zachodnioeuropejskich w krajach ESW była znacznie niższa, a przede wszystkim bardzo zróżnicowana geograficznie. Według szacunków Raiffeisen Research finansowanie banków w Europie Środkowej zostało zredukowane (w stosunku do szczytowego roku 2008) o ok. 11% PKB (100 mld USD), a w Europie Południowo-Wschodniej o ok. 13% PKB (50 mld USD). Jednak porównując skalę delewarowania z innymi regionami nastąpił relatywny wzrost udziału zagranicznych ekspozycji banków strefy euro w regionie ESW z 4% w roku 2007 do 6% w 2012 [Raiffeisen Research, 2013].

3. Delewarowanie w największych zachodnioeuropejskich grupach bankowych obecnych na rynkach ESW

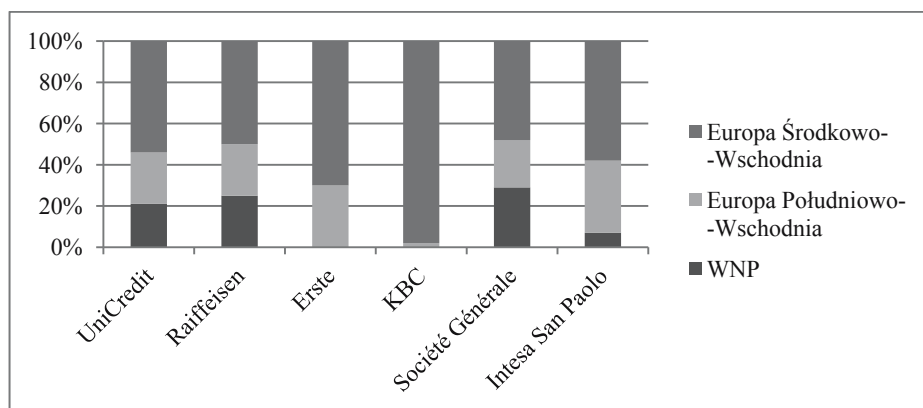
Sektor bankowy w krajach ESW jest zdominowany przez grupy bankowe z Europy Zachodniej, wśród których szczególną rolę odgrywa sześć banków pochodzących z Włoch (Unicredit i Intesa San Paolo), Austrii (Raiffeisen Bank i Erste), Francji (Société Générale) i Belgii (KBC). Są one najsilniej zaangażowane w tym regionie zarówno pod względem wartości aktywów kontrolowanych w ESW (co najmniej 40 mld EUR), jak i rozproszenia w regionie (tabela 1). Największym z nich jest grupa Unicredit, która w roku 2008 miała w bankach ESW aktywa o wartości powyżej 120 mld EUR i dysponowała udziałem w rynku bankowym w niemal każdym kraju ESW. Pozycję regionalnego lidera zapewniło Grupie Unicredit przejście kontroli nad polskim Bankiem Pekao – drugim co do wielkości bankiem w jednym z największych krajów ESW. Mimo iż Grupa Unicredit traktuje ESW jako ważny obszar strategiczny, to wartość jej zaangażowania w tym regionie stanowi zaledwie 12% łącznych aktywów grupy. Podstawowym rynkiem pozostaje dla niej Europa Zachodnia: oprócz rodzimego rynku włoskiego także niemiecki i austriacki.

Tabela 1. Zaangażowanie najważniejszych grup bankowych w ESW (2008 rok)

Grupa bankowa	Aktywa w krajach ESW (mld EUR)	Aktywa w krajach ESW jako % aktywów grupy	Liczba krajów ESW, w których grupa jest obecna
UniCredit	121,6	12	19
Raiffeisen	85,4	54	16
Erste	79,3	39	7
KBC	71,6	20	12
Société Générale	65,9	6	16
Intesa San Paolo	42,5	7	11

Źródło: [Unicredit Group, 2009].

Austriacka grupa Raiffeisen budowała swoją pozycję w ESW od samego początku transformacji, zarówno poprzez przejęcia lokalnych banków, jak i inwestycje typu *greenfield*. W efekcie bank jest obecny w 16 krajach regionu, kontrolując aktywa o wartości ponad 80 mld EUR. W porównaniu do podmiotów włoskich (Unicredit, Intesa San Paolo) zaangażowanie w regionie ESW jest dla banków austriackich (Raiffeisen, Erste) relatywnie bardziej znaczące: aktywa w ESW stanowią ponad 50% łącznych aktywów grupy w przypadku Grupy Raiffeisen, a niemal 40% w przypadku Grupy Erste. Kolejną grupą bankową o silnie zdywersyfikowanej obecności w ESW jest francuska Société Générale (SocGen), dla której jednak lokalne aktywa (niemal 70 mld EUR) to zaledwie 6% łącznej wartości całej grupy. SocGen, będąc jednym z największych banków świata, jest bowiem silnie zdywersyfikowana geograficznie.

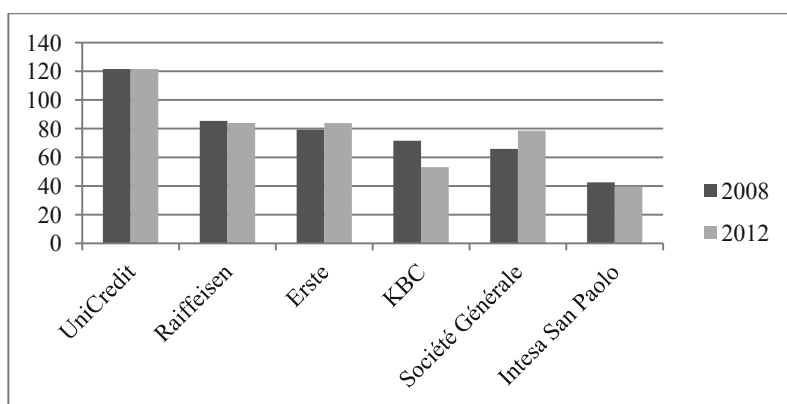

Rysunek 2. Rozkład aktywów w ESW głównych zachodnioeuropejskich grup bankowych

Źródło: [Raiffeisen Research, 2013].

Cechę wspólną dla banków Unicredit, Raiffeisen i SocGen stanowi podobny rozkład aktywów w regionie ESW: około 50% ulokowanych jest na rynkach krajów Europy Środkowej, a pozostała część została w miarę równo rozłożona pomiędzy region Europy Południowo-Wschodniej i kraje należące do Wspólnoty Niepodległych Państw (rysunek 2).

Wszystkie analizowane grupy bankowe borykały się po 2008 roku z problemami finansowymi i koniecznością zwiększenia współczynnika wypłacalności, część była zmuszona skorzystać z pomocy publicznej. Jednak z wyjątkiem KBC, który musiał zredukować inwestycje w ESW, gdyż było to warunkiem otrzymania pomocy publicznej, pozostałe grupy podtrzymały swoje zaangażowanie w regionie, a SocGen nawet wyraźnie je zwiększył (rysunek 3).

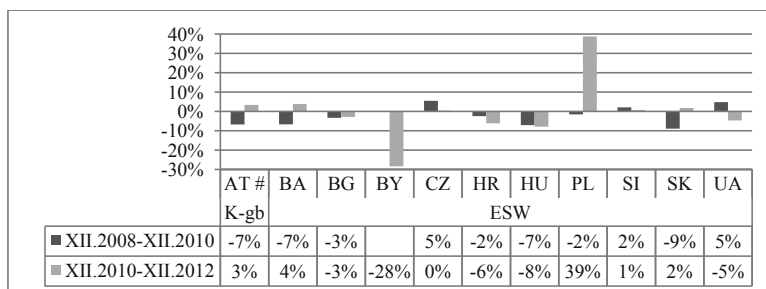

Rysunek 3. Zmiana aktywów w ESW głównych zachodnioeuropejskich grup bankowych

Źródło: [Unicredit Group, 2009; Raiffeisen Research, 2013].

Nie oznaczało to jednak stabilności, a było raczej wypadkową wielu transakcji, dezinvestycji w jednych krajach i towarzyszących im inwestycji w innych. Na przykład Unicredit sprzedał bank w Kazachstanie, ale równocześnie przeprowadził nowe inwestycje w Rumunii, a Raiffeisen, redukując silnie aktywa na Węgrzech, przejął Polbank na polskim rynku. Grupy bankowe dokonywały zatem optymalizacji rozmieszczenia kapitału w rejonie ESW, uwzględniając potencjał i koniunkturę kraju goszczącego, jakość aktywów, a także rentowność prowadzonych operacji, jednak nie wycofywały się z regionu, który wciąż, mimo wewnętrznego zróżnicowania, zapewniał znacznie wyższą efektywność i zyskowność. Na przykład Grupa Erste, która ok. 40% swoich aktywów ma w ESW, w roku 2012 uzyskała z nich zysk netto stanowiący 70% zysku całej grupy, a w roku 2013 tylko dzięki wynikom z ESW utrzymała wynik netto grupy na dodatnim poziomie (zysk netto z ESW wyniósł 688 mln EUR, zysk całej grupy 61 mln EUR). W grupie tej rentowność kapitału własnego z operacji w ESW wyniosła w 2012 r. 10%, a w 2013 r. 21,2%, podczas gdy wskaźnik ROE na poziomie całej grupy w tych latach to odpowiednio 3,8% i 0,5% [Erste Group, 2014].

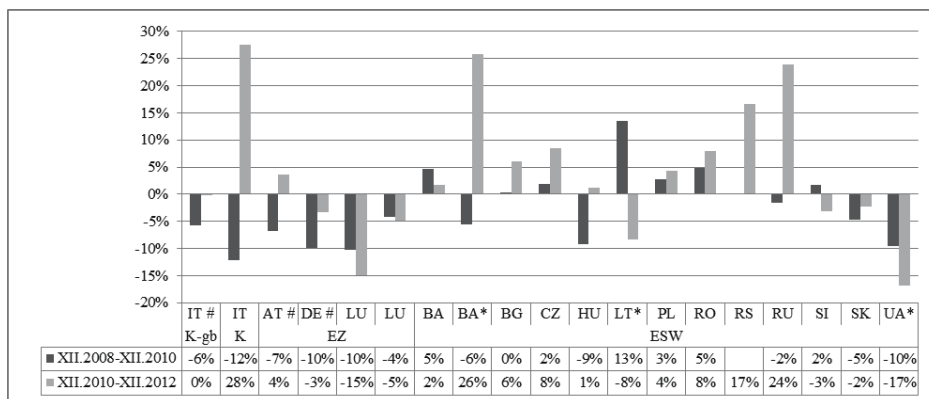
Delewarowanie banków zachodnioeuropejskich w regionie ESW okazało się zatem znacznie mniejsze, niż oczekiwano, jednak rozbięcie danych na poszczególne kraje pokazuje złożoność i niejednorodność zachowań inwestorów. Na rysunkach 4 i 5 przedstawiono zmiany poziomu aktywów dwóch największych grup, Unicredit i Raiffeisen, w rozbięciu na poszczególne kraje, w których działają kontrolowane przez nie banki, uwzględniając dwa 2-letnie okresy odpowiadające dwóm fazom delewarowania.

– banki o aktywach powyżej 100 mld EUR. Kody krajów: AT – Austria (K-gb: centrala grupy bankowej w kraju macierzystym), BA – Bośnia i Hercegowina, BG – Bułgaria, BY – Białoruś, CZ – Czechy, HR – Chorwacja, HU – Węgry, PL – Polska, SI – Słowenia, SK – Słowacja, UA – Ukraina.

Rysunek 4. Grupa Raiffeisen: zmiana aktywów w poszczególnych krajach w pierwszej i drugiej fazie delewarowania (średnioroczna stopa wzrostu, CAGR)

Źródło: opracowanie własne; dane jednostkowe z bazy Bankscope.

– banki o aktywach powyżej 100 mld EUR.

* – banki o aktywach poniżej 1 mld EUR.

Kody krajów: IT – Włochy (K-gb: centrala grupy bankowej w kraju macierzystym; K: spółki zależne grupy bankowej w kraju macierzystym), AT – Austria, DE – Niemcy, LU – Luksemburg, BA – Bośnia i Hercegowina, BG – Bułgaria, CZ – Czechy, HU – Węgry, LT – Litwa, PL – Polska, RO – Rumunia, RS – Serbia, RU – Rosja, SI – Słowenia, SK – Słowacja, UA – Ukraina.

Rysunek 5. Grupa Unicredit: zmiana aktywów w różnych krajach w pierwszej i drugiej fazie delewarowania

Źródło: opracowanie własne; dane jednostkowe z bazy Bankscope.

Grupa Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG (dane skonsolidowane) w pierwszej fazie zmniejszała aktywa średnio o 7% w skali roku, jednak w drugiej zaczęła je podnosić w średniorocznym tempie 3%. Najsilniejsza redukcja aktywów miała miejsce w banku na Białorusi (spadek w średniorocznym tempie 28%), a największy wzrost w Polsce, w wyniku przejęcia Polbanku. W grupie Unicredit główny ciężar delewarowania, szczególnie w pierwszej fazie, przypadł na kraje Europy Zachodniej, w których grupa miała największe spółki. W okresie 2008–2010 grupa nie dokonała redukcji aktywów tylko na kilku rynkach (Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Czechy, Litwa, Polska, Rumunia i Słowenia), natomiast w drugim etapie w większości krajów ESW (także w kontrolowanym przez grupę banku włoskim) nastąpił istotny wzrost aktywów. W pięciu krajach, w tym także w Polsce, grupa nie przeprowadziła redukcji aktywów w żadnym z okresów.

Grupa Raiffeisen

Grupa Unicredit

Rysunek 6. Grupy Raiffeisen i Unicredit: skala delewarowania w różnych regionach.

Źródło: opracowanie własne; dane jednostkowe z bazy Bankscope.

Na rysunku 6 porównano zmianę aktywów (przyjmując rok 2007 jako 100) w całej grupie bankowej oraz, po zagregowaniu danych, w regionie Europy Środkowo-Wschodniej, a dla Unicredit zagregowano też dane dla Europy Zachodniej i wyróżniono bank z kraju macierzystego. Przedstawione na wykresie dane pokazują, że w obu grupach bankowych nastąpił wzrost aktywów w regionie ESW (w przypadku Unicredit także w należącym do grupy włoskim banku), a ciężar delewarowania został przeniesiony na znacznie większe i mniej rentowne banki z zachodniej części Europy.

Zakończenie

W krajach ESW wiele banków funkcjonuje jako spółki zależne w międzynarodowych grupach bankowych, co może być zarówno źródłem korzyści, wynikających ze wsparcia otrzymanego w ramach grupy, jak i zagrożenia, w związku z możliwością

przerzucenia na nie zewnętrznych trudności i kosztów, powstałych w kraju macierzystym spółki matki. Niekorzystne prognozy z pierwszych lat kryzysu, zgodnie z którymi region ESW miał zostać najsilniej dotknięty przez skutki delewarowania dużych zachodnioeuropejskich grup bankowych, okazały się nietrafne, gdyż grupy te dokonały znacznie silniejszej redukcji aktywów w innych regionach świata, zwłaszcza w krajach wysoko rozwiniętych. Jednak lojalność wobec regionu nie oznacza stabilności zaangażowania w poszczególnych krajach: większość grup w ostatnich latach przeprowadziła optymalizację swojej struktury, zmniejszając zaangażowanie na trudnych rynkach, a równocześnie zwiększając inwestycje w innych krajach regionu.

Bibliografia

1. Barba Navaretti G., Calzolari G., Pozzolo A.F., Levi M., *Multinational banking in Europe – financial stability and regulatory implications: lessons from the financial crisis*, Economic Policy, October, 2010.
2. de Haas R., Korniyenko Y., Loukoianova E., Pivovarsky A., *Foreign banks and the Vienna Initiative: Turning sinners into saints?*, MoFiR Working Paper, no. 62, 2012.
3. ECB, *Financial Stability Review*, 2012, June.
4. ECB, *Financial Stability Review*, 2013, May.
5. Erste Group, Fact Sheet, March 2014 (www.erstegroup.com).
6. IMF, *Global Financial Stability Report: Moving from liquidity to growth-driven markets*, 2014, April.
7. IMF, *Global Financial Stability Report: The quest for lasting stability*, 2012, April.
8. Kok C., Schepens G., *Bank reactions after capital shortfalls*, ECB Working Paper, no. 1611, 2013.
9. Ongena S., Peydro J.-L., van Horen N., *Shocks Abroad, Pain at Home? Bank-Firm Level Evidence on the International Transmission of Financial Shocks*, DNB Working Paper, no. 385, 2013.
10. Raiffeisen Research, *CEE Banking Sector Report*, 2011 (www.raiffeisenresearch.at).
11. Raiffeisen Research, *CEE Banking Sector Report*, 2013 (www.raiffeisenresearch.at).
12. *Top 1000 World Banks*, „The Banker” 2011, July.
13. Tressel T., *Financial Contagion through Bank Deleveraging: Stylized Facts and Simulations Applied to the Financial Crisis*, IMF Working Paper WP/10/236, 2010.
14. Unicredit Group, *CEE Banking Outlook*, 2009, November (www.unicreditgroup.eu).
15. Vienna Initiative, *CESEE Deleveraging and Credit Monitor*, 2014, 27 May.

The impact of deleveraging on the Central and East European banking sector

The financial crisis of 2007–2009 substantially weakened Western-European banking groups. As large EU banks experienced market and regulatory pressure to improve their balance sheets and strengthen their capital position, this triggered a process of deleveraging. The aim of this paper is to analyze the impact of the latter on the banking sector in CEE, a region which since 2009 has been shown to be particularly vulnerable to this process owing to the strong dependence of local banks there on their Western European parents. The principal research question is whether large CEE market players did in fact revise the approach they previously had towards their subsidiaries and in so doing reduce

their involvement in the region. To answer this question, the geographical distribution of their asset reduction underwent an empirical analysis, conducted over the 2008–2013 period for six WE banking groups and their CEE subsidiaries. This confirmed a modest reduction in cross-border exposures in CEE, although much smaller than in developed countries. The scale of funding reductions was also found to vary significantly across CEE countries.